

Tirsdag den 4. oktober 2022 (D)

1

1. møde

Tirsdag den 4. oktober 2022 kl. 12.00

Dagsordenen

- 1) Valg af formand.
- 2) Valg af 4 næstformænd.
- 3) Valg af 4 tingsekretærer.
- 4) Statsministerens redegørelse i henhold til grundlovens § 38.

Kl. 11:59

Aldersformanden (Bertel Haarder) :

Deres Majestæt og Deres Kongelige Højheder.

Det er 12. og sidste gang, at jeg som såkaldt aldersformand åbner Folketinget. Vi åbner, selv om der måske er valg på vej, for det kræver grundloven. Mine måske sidste ord fra denne talerstol skal være til jer folkevalgte:

Rank ryggen. Jeg er førstehandsvidne på, at I folkevalgte er langt bedre end jeres rygte. I arbejder hårdt og seriøst. Måske arbejder I for hårdt og får for lidt tid til at tænke og fundere. Derfor: Lad jer ikke stresse af de mange medier og af hinanden; lad jer ikke stresse af de mange ivrige rådgivere. Insister på, at det er folkevalgte, der skal bestemme; stå op imod topstyring; husk at få tid til at tænke, husk at stå fast.

Afvis kommentatorenes snak om, at alt er taktik og udspekulering. Vær autentiske. Insister på, at I faktisk mener det, I siger, og mener, at det er bedst for Danmark.

Vær gode ved Danmark og lev op til det nordiske guld, som er den grundlæggende tillid, vi har til hinanden. Den hjalp os gennem coronaen og vil hjælpe os igennem krigen og inflationen. Tillid til, hvad vores samfund formår, tillid til hinanden, til myndigheder, ja, sågar tillid til politiske modstandere.

Husk, at det giver flere stemmer, måske, at anerkende andre end at mistænke dem; at behandle hinanden, som vi selv vil behandles.

Valgflask og stemmefiskeri kan nok ikke undgås, men sørg for, at det ikke gør varig skade. Og lad være med at sætte befolkningsgrupper op imod hinanden. Husk, at I er en del af noget større – et land med ordentlighed, hvor få har for meget og færre for lidt.

Jeg ved godt, at jeg her har brudt forretningsordenen ved at bruge direkte tiltale. Det må man ikke for formanden, men formanden er jo

også mig (*Munterhed*) et par minutter endnu – i hvert fald indtil vi nu sætter Folketinget, som det hedder.

Det første punkt på dagsordenen er:

1) Valg af formand.

Kl. 12:02

Aldersformanden (Bertel Haarder) :

Til formand har samtlige partier indstillet hr. Henrik Dam Kristensen.

Hvis ingen begærer afstemning, vil jeg betragte ham som valgt. Han er valgt.

Det næste punkt på dagsordenen er:

2) Valg af 4 næstformænd.

Kl. 12:02

Aldersformanden (Bertel Haarder) :

Til første næstformand har Venstres gruppe udpeget Karen Elle-mann. Til anden næstformand har Socialistisk Folkepartis gruppe udpeget Trine Torp. Til tredje næstformand har Radikale Venstre udpeget hr. Rasmus Helveg Petersen. Da Enhedslisten og Det Konservative Folkeparti har lige mange medlemmer, har der fundet lod-trækning sted mellem de to grupper, hvorefter Det Konservative Folkepartis gruppe har udpeget fru Mai Mercado til fjerde næstformand.

Det næste punkt på dagsordenen er:

3) Valg af 4 tingsekretærer.

Kl. 12:02

Aldersformanden (Bertel Haarder) :

Til tingsekretærer er i henhold til de indgåede valgforbund og gruppernes indstilling valgt følgende medlemmer: fru Annette Lind, hr. Christian Juhl, hr. Erling Bonnesen og hr. Jens Henrik Thulesen Dahl.

Tinget er herefter sat, og jeg skal bede den genvalgte formand om at indtage sin formandsplads.

(*Stående applaus fra medlemmerne*).

Kl. 12:03 Det sidste punkt på dagsordenen er:

4) Statsministerens redegørelse i henhold til grundlovens § 38.

Kl. 12:06

Formanden (Henrik Dam Kristensen) :

Man kan jo godt få en reprimande på efterbevilling – men det oplever jeg ikke ville være særlig populært.

Jeg vil gerne sige tak til mine kollegaer for valget til formand for Folketinget. Det er sidste gang, jeg modtager valget; som bekendt stiller jeg ikke op til næste folketingsvalg. Men I skal vide, at det at have mine kollegaers opbakning til at udføre dette betroede hverv både har været en ære og en stor glæde. Jeg har i min mødeledelse bestræbt mig på at leve op til den tillid, som jeg mener er blevet vist mig. Jeg håber, man har oplevet en fair og retfærdig behandling, og at det har været i overensstemmelse med grundloven og forretningsordenen.

Tillad mig at komme med et par korte personlige betragtninger. Det er klart min opfattelse, at politik er betydelig bedre end sit rygte. Jeg ved, at der bliver arbejdet seriøst og engageret i sal og i udvalg. Og i runde tal er det faktisk sådan, at ca. 80 pct. af den lovgivning, som bliver vedtaget her i Folketinget, har 80 pct. af medlemmerne bag sig. Jeg er ikke et øjeblik i tvivl om, at det er med til at give stabilitet og kontinuitet, men det er også den del af det parlamentariske arbejde, som medierne sjældent er opmærksom på.

Jeg har rigtig mange gange siddet her i formandsstolen og glædet mig over ordførerne og deres dybe faglige indsigt, når der har været debatteret lovforslag. Jeg håber ikke, at min begejstring har kunnet ses på min ansigtsmimik – for så ville jeg jo have været på kant med forretningsordenen – for den har udtrykt stort bifald for det, jeg har hørt og set. Jeg er ikke et øjeblik i tvivl om, at mine kollegaers grundighed er med til at sikre lovgivning af høj kvalitet.

Folketinget har også i min formandstid flere gange vist sig fra sin allerallerbedste side. Jeg tænker ikke mindst på første fase af coronapandemien tilbage i 2020. Her viste det danske demokrati sit værd: Grupperne bekræftede, at de sammen ville være med til at bringe Danmark igennem den alvorligste krise i de seneste 50 år. Det var jeg stolt over at bevidne her fra formandsstolen. Det danske demokrati har dybe og stærke rødder, og jeg vil bare slutte med at sige, at jeg føler mig optimistisk på folkestyrets vegne.

Kl. 12:06

Velkomstord

Formanden (Henrik Dam Kristensen) :

Folketingets åbning er en demokratiets festdag, og ingen fest uden gæster, og derfor glæder jeg mig til at byde velkommen til vore gæster her i dag. Hjertelig velkommen til Hendes Majestæt Dronningen, til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen, til Hendes Kongelige Højhed Kronprinsessen og til Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Benedikte.

Ligeledes hjertelig velkommen til repræsentanterne for Højesteret og til Københavns overborgmester.

Sidst, men ikke mindst, velkommen til formanden for Inatsisartut samt lagmanden og Lagtingets formand fra Færøerne.

Formanden (Henrik Dam Kristensen) :

Herefter vil jeg gerne give ordet til statsministeren, så hun kan give den i grundloven omhandlede redegørelse for rigets tilstand og de af regeringen påtænkte foranstaltninger. Værsgo til statsministeren.

Kl. 12:07

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Deres Majestæt, Deres Kongelige Højheder, Folketingets formand, ærede medlemmer af Folketinget og alle jer, der ser med.

Jeg vil gerne fortælle tre historier om tre mennesker. Den ene er om en pige, der var så genert, at hun gemte sig for sine fætre og kusiner, når de var på besøg, men som 12-årig skrev hun i sin dagbog, at nu ville hun ikke længere blive rød i hovedet, når fremmede talte til hende; den anden er om en ung mand, der mistede sine to første børn kun 7 uger og 3 måneder gamle, og som på den mest barske måde erfarede, hvor uretfærdigt livet kan være, men som holdt sammen med sin kone og fik en dejlig familie, og som trods tragedien altid har evnet at være der for andre; den tredje er om en dreng, som stammede voldsomt, holdt sig for sig selv og blev drillet i skolen, men som fik mere og mere selvtillid, da en pige i klassen tog ham i forsvar, og som aldrig siden har været bange for at gå sine egne veje og mene noget andet end de fleste.

Det er tre historier om glæde og smerte, sejre og nederlag, håb og bekymringer. Det kan være historier om os alle sammen, hver enkelt af os, og historier om en nation og et folk, om viljestyrke og stolthed, om stærke fællesskaber og om de resultater, man kan nå, hvis man arbejder for det og er fælles om det – altså det der særlige danske om ikke at klare sig på trods og nok så vigtigt om at klare sig i kraft af andre. Hvis du tror, du er for lille til at gøre en forskel, så prøv at sove med en myg. Men faktisk handler historierne om tre af jer, som sidder her i salen i dag. Kære formand, jeg vil gerne bede om din tilladelse til for en kort bemærkning at henvende mig direkte til dem.

Kære Marianne, du har fortalt, at du var så genert som barn, at du ikke turde fortælle din klasse, at du havde fødselsdag. Du havde ellers to poser flødebolsjer med. I stedet for at dele bolsjerne ud ventede du, til du havde fri; du gik ned ad gangen som den sidste i klassen, fandt en åben dør til et tomt omklædningsrum; du satte dig ind og spiste alle flødebolsjerne selv. (*Munterhed*). Man former selv sin tilværelse, har du sagt, og du tilføjede noget vigtigt: for hvert skridt man tager, bliver det lidt bedre.

Kære Henrik, du har sagt, at sorgen over tabet af dine to piger har forment dit liv og måden at tænke og tackle tilværelsen på. Senere fik I Jannick og Christina, som du med rette er umådelig stolt over, og som du vil bære, hvorhen det skal være. Os, der kender dig, ved, at du elsker din hustru, Bente, selv om det vist ikke er det letteste for dig at sige. Du har med dine egne ord et besværligt forhold til kærlighed – jeg citerer: Jeg tror kun, du har hørt mig bruge ordet kærlighed, hvis jeg har været pisket til det, for jeg synes, det er noget opreklameret pjat. Sådan sagde du i en samtalebog om det at være blevet en moden mand. Det er en bog, der også handler om det erotiske, hvor du er citeret for noget, der er meget sigende for også din tilgang til politik, nemlig – og jeg citerer: Heller ikke hvad angår seksuallivet, gider jeg tage eventuelle sorger på forskud. (*Munterhed*).

Kære Bertel, kun 4 år gammel blev du indlagt på hospitalet med en sprængt blindtarm; du lå på en stue med 20 andre børn; du græd utrøsteligt; en oversygeplejerske så strengt på dig og sagde: Hvis du ikke holder op med at græde nu, får du aldrig din mor at se igen. Du holdt op med at græde, men da du kom hjem, var du begyndt at stamme. Det gjorde indimellem din far utålmodig, men din mor

sagde: Hvis du ikke kan sige det, kan du synge det. Du syntes vistnok, at det var en tåbelig idé, men siden har du alligevel beriget os andre med både dine sange og dine taler – så sent som i dag. Der er altid en vej, man skal bare finde sin egen, og det gjorde du. Du er ikke meget for gruppearbejde. Ifølge dig svarer det til at dele hinandens uvidenhed. (*Munterhed*). Nogle vil måske mene, at jeg har det lidt på samme måde. Men i dit selskab, Bertel, der vil jeg nu også tro, at de færreste er mere vidende end dig.

Kl. 12:12

I dag åbner vi et nyt folketingsår, det sidste i denne valgperiode og det sidste for fru Marianne Jelved, hr. Henrik Dam Kristensen og hr. Bertel Haarder. Jeres tre historier er en påmindelse om, at et menneskes baggrund både kan støtte og spænde ben. At livet er en skrøbelig størrelse, men at vi mennesker kan overkomme selv de vanskelige situationer.

I har alle tre meddelt, at I ikke genopstiller ved det kommende valg. Det samme har flere af vores kolleger. Hvorfor indleder jeg med jeres historier på en dag, hvor jeg som statsminister skal rede-gøre for rigets tilstand? Det gør jeg, fordi I tre på mange måder personificerer historien om Danmark – vores historie. Med jer siger vi farvel til sammenlagt mere end 100 års folketingserfaring og knap 45 års ministererfaring. Ingen af jer har nogen sinde pustet til polariseringens gløder – aldrig. I har samarbejdet på kryds og tværs af partier og holdninger og indgået tusindvis af kompromiser. I har pligtbetydende passet jeres arbejde og passet på Danmark. Tak for det.

At vi skal passe på Danmark, understreger begivenhederne i sidste uge desværre kun alt for godt. Lige uden for Bornholm og Christiansø, lige uden for dansk farvand, blev tre gasledninger sprængt i stykker. Naturgasudslippet er så stort, at det svarer til en tredjedel af Danmarks CO₂-udledninger på et år. Det er myndighedernes klare vurdering, at det ikke var et uheld. Det var ikke tilfældigt. Det var en bevidst handling. En uhørt handling, som vi ser på med den største alvor, og efterforskningen er nu i gang. Beredskabet i energisektoren er hævet, og sammen med vores partnere og allierede skærper vi opmærksomheden på den kritiske infrastruktur.

Verden er blevet mere usikker: energikrise, cyberangreb, anslag mod kritisk infrastruktur. Vores forsyningssikkerhed er under pres. Og værst af alt: Krigen er tilbage i Europa. Før det en pandemi. Mon ikke de fleste af os i de forgangne år har haft en vis bekymring. Hvordan ville det gå? Hvad betyder noget for os, når det virkelig gælder?

Ved fælles kraft lykkedes det i Danmark at tæmme pandemien. Vi er et af de lande, der har klaret det bedst økonomisk og menneskeligt. Nok mistede vi fodfæste, men vi fandt det igen – for så blot at opdage, at det måske kun var for en stund. Vi har været vant til fremgang. Nu står vi over for modgang. En ny alvor har indfundet sig. Men også et nyt håb og en vilje og en fornyet bevidsthed om, at vi sammen kan klare de største og de sværeste prøvelser. *Den* insisterer på, at Fanden ikke skal få lov at tage den sidste, at vi ikke giver op, men at vi altid tager fremtiden i vores egne hænder, får vi brug for nu.

Priserne stiger, regningerne på gas og el eksploderer. Vi skruer ned for varmen, tjekker el-appen og vasker, når strømmen er billigst. Vi sparer, hvor vi kan. For nogen kan det lade sig gøre, selv om det er svært, for andre kan det ikke, og her skal samfundet hjælpe til – og det gør vi.

Så sent som i sidste uge vedtog vi her i Folketinget en vinterpakke. Elafgiften sænkes til et minimum. De stigende regninger kan indefrys og betales på et senere tidspunkt. Og børnefamilierne får en ekstra håndsrækning. Tak til Venstre, SF, Radikale, Enhedslisten, Konservative, Danmarksdemokraterne, Alternativet og Moderaterne. Tak for at tage ansvar. Sammen gør vi i Danmark, hvad vi kan for at

hjælpe danskerne mod de stigende priser, ligesom vi hjalp hinanden, da pandemien ramte.

Kl. 12:17

Den 24. februar forandrede vores verden sig. Rusland invaderede Ukraine og startede en brutal angrebskrig på europæisk jord. Tusinder har mistet livet, millioner er sendt på flugt. De massegrave, vi troede vi havde set for sidste gang i Europa, da Balkan stod i brand i 1990'erne, åbnes med al deres gru igen. Putins krig er grusom, den er ufattelig, og den er utilgivelig.

I ugerne og månederne efter krigens start genfandt Europa og den transatlantiske alliance sin fordums styrke. I dag vil jeg vove den påstand, at vi er stærkere end nogen sinde før. Sverige og Finland har truffet en historisk beslutning om at blive medlem af NATO. Herhjemme stemte 66,9 pct. af danskerne ja til at afskaffe forsvarsforbeholdet. Vi sendte et klart signal til vores allierede, og vi hjælper vedholdende Ukraine.

En krig i et europæisk land betyder dyrere smør, når du handler ind – så lille er verden nu. Vi i Danmark kan ikke løse vores udfordringer alene. En dansk regering kan ikke sikre jeres sikkerhed uden vores medlemskab af NATO. Vi kan ikke få styr på migration og klimaforandringer uden et meget tættere samarbejde med Afrika, og vi kan ikke sikre arbejdspladser og velstand uden vores medlemskab af EU.

Europa skal stå stærkere i sin egen ret. Da pandemien ramte, kunne vi ikke skaffe livsnødvendige hjælpemidler. Nu mangler vi mikrochips til computere og ganske meget andet til vores egen produktion. Har vi europæere tænkt, handlet og opført os for naivt? Ja, det må alle nok erkende. Vi skal ikke skære ned på militærbudgetterne, når andre opruster. Vi skal ikke sælge vores kritiske infrastruktur til højstbydende. Vi skal til gengæld spille en langt mere offensiv rolle internationalt – ellers er der andre, der gør det.

Statsstøtteregele skal ses kritisk efter, og det samme skal reguleringen af energimarkedet. Derfor har regeringen i EU arbejdet for, at vi kan inddrage den ekstraordinære profit, som både selskaber og mellemhandlere opnår på grund af krigen. De penge, det måtte indbringe i Danmark, vil regeringen krone for krone føre tilbage til danskerne. I det hele taget står vi i en brydningstid, og vi skal gen-tænke hele globaliseringen, så den kommer flere mennesker, vores suverænitet og ikke mindst klimaet til gavn.

»Der truer os i tiden en ond, usynlig magt.« Sådan skrev den danske forfatter Ole Wivel til indvielsen af Båring Højskole, der blev skabt i atombombens skygge efter anden verdenskrig. Sangen skulle både se den truende virkelighed i øjnene og vise en vej frem. Desværre er den blevet aktuel igen: Ruslands oprustning og mobilisering, hadsk tale, ulovlige folkeafstemninger i ukrainske regioner, trusler om atomkrig – det varsler en svær tid, men vi bøjer os ikke.

Og det er den viljefasthed, der kendetegner Danmarks internationale engagement – fra vores soldaters tilstedeværelse på NATO's østlige flanke til verdens brændpunkter; fra vores kandidatur til FN's Sikkerhedsråd til den grønne strategiske partnerskabsaftale med Indien. Vi forhandler med amerikanerne om en bilateral forsvarsaftale, og vi ser på, om Esbjerg Havn kan udbygges, så allierede skibe kan lægge til. Vi kæmper for menneskerettigheder, for retten til fri abort for alle piger og kvinder og imod klimaforandringerne.

Danmarks navn er stærkt globalt. Jonas Vingegaard gjorde en hel nation stolt, da han vandt Touren i sommer, og måske endnu mere, da han ventede på sin konkurrent efter et styrt på en af de sidste nedkørsler. Man kan regne med os danskere, med de danske virksomheder, der kan levere svar på stort set alle de spørgsmål, verden i de her år rejser. Vi er en samvittighedsfuld samarbejdspartner for verdens fattigste lande, en troværdig partner for vores allierede i Europa og hen over Atlanten og i samarbejdet med Grønland og Færøerne.

Danmark er en tidligere kolonimagt, og vi har påført ikke mindst Grønland nogle dybe sår – nogle sår, som vi danskere har haft det svært med at blive konfronteret med. Men fortiden forsvinder ikke, og vi bliver nødt til at forholde os til det hele, både det gode og det dårlige. I dag har Færøerne, Grønland og Danmark et stadig mere ligeværdigt samarbejde med respekt de tre lande imellem. Regeringerne mødes nu mere struktureret, løbende, ikke mindst for at diskutere udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik. Det har styrket rigsfællesskabets mulighed for at navigere i en ny virkelighed, hvor de geopolitiske udfordringer er lige uden for vores vindue, og hvor ingen er til salg.

Kl. 12:22

I mere end 3 år har jeg været Danmarks statsminister – i dette lille land, der dog er så vidt om jorden – og i en helt anden valgperiode, end nogen kunne have forudset: først en pandemi, så krig i Europa, nu en energikrise og sorte skyer over økonomien. Om lidt vil de politiske forskelle for alvor blive tegnet op. Vi har forskellige svar på de spørgsmål, vores tid stiller os, men de bedste svar finder vi i et samarbejde. Og uanset hvilken regering der har den fantastiske ære, det er for en tid at udstikke retningen for Danmark, og uanset hvilken regering der efter et valg får ansvaret, så venter der kun svære beslutninger. Jeg vil i det følgende fremhæve de fire områder, som et nyt Folketing og en ny regering sammen skal finde svar på.

For det første: Hvordan får vi Danmark og hver enkelt familie igennem det økonomiske stormvejr, der venter os? For det andet: Hvordan sikrer vi, at der også i fremtiden er et stærkt velfærdssamfund med tid til omsorg? For det tredje: Hvordan tager vi de næste store skridt i kampen mod klimaforandringerne? Og for det fjerde: Hvordan sikrer vi danskernes tryghed og frihed til at kunne leve præcis det liv, man ønsker sig?

Der er ingen lette svar på nogen af de spørgsmål, men hvis vi gør det, som generationerne før os har gjort, tænker os om og lytter til hinanden, holder fast i vores danske værdier, har hele landet med – de små bysamfund, de stolte provinsbyer, landdistrikterne, hovedstaden og de større byer; vi har langt om længe vendt centraliseringen, nu flytter vi uddannelser ud i landet, har oprettet nærpolitistationer – og hvis vi ser helheden, har modet til at tage ansvar, til at samarbejde, så finder vi balancerne. Og lad mig starte dér, nemlig ved balancerne i dansk økonomisk politik.

Danmark er et af de lande i Europa, der har den sundeste økonomi: overskud på de offentlige finanser, en god konkurrenceevne, høj eksport, lav arbejdsløshed. Det, vi kan være mest stolte af, er, at flere mænd og kvinder i år går på arbejde end nogen sinde før i vores historie. Desværre er det ikke kun beskæftigelsen, der sætter rekord. Det gør også inflationen. Jer, der i forvejen har mindst, mærker det mest, og prisstigningerne er nu så voldsomme, at selv familier, hvor både mor og far er i arbejde, må spare ferier og børnenes fritidsinteresser væk og samtidig tære på opsparingen for at kunne betale regningerne. De beslutninger, som regeringer og centralbanker tager i den kommende tid, og udviklingen i krigen afgør, om inflationen får lov til at bide sig fast, og her er vi på vej ind i en svær balancegang.

I lang tid har økonomien haft fart på, flere er kommet i arbejde. Hvis ikke vi tager noget tempo ud, strammer op og holder lidt igen, er der en risiko for, at vi forlænger krisen, men hvis vi omvendt bremser for hårdt op, ja, så skal regningen betales af helt almindelige mennesker. Arbejdsløsheden vil i vores øjne blive nødvendig høj, og vi risikerer faktisk selv at starte en recession. Det må ikke ske. Så vi skal have hånden på rattet og et skarpt blik på at få alle med. Der er brug for mere hjælp. Også den her krise skal løses solidarisk. Kan vi holde fast i den høje beskæftigelse, har vi i Danmark gode forudsætninger for at klare os igennem det stormvejr, som verden er på vej ind i. Men vi kommer hverken igennem inflationen nu eller de

mere langsigtede udfordringer for dansk økonomi, hvis ikke vi bliver ved med at prioritere og reformere alle dele af samfundet.

Kl. 12:27

»Danmark kan mere« er regeringens reformprogram. Vi har foreløbig fremlagt tre større udspil, der tilsammen vil øge den strukturelle beskæftigelse med 18.000 personer, og vi har allerede styrket bnp med 17,5 mia. kr. Den reformkurs skal Danmark fortsætte. Derfor skal det også kunne betale sig at arbejde. Men hårdt arbejde betaler sig altså altid, og er der noget, vi får brug for nu fra hver og en i Danmark, så er det hårdt arbejde. Og den tilfredsstillelse, der ligger i netop det at yde en indsats, gøre sig umage, findes faktisk allerede hver eneste dag i vores samfund:

Sygeplejersken, der tager imod en ældre mand, som klager over nogle rygsmærter, men som med sin viden og sine kompetencer gennemskuer, at han måske har en blodprop i hjertet, og hurtigt får ham sendt i behandling; tillidsrepræsentanten, der hjælper en kollega, som har det svært; maskinarbejderen, der har programmeret noget ud over det sædvanlige og ser, hvad der kommer ud af det; folkeskolelæreren, der hver eneste morgen tager sig tid til at se alle elever.

Den glæde og den stolthed – har vi været gode nok til at anerkende det som samfund? Jeg synes det ikke. Færre unge søger ind på velfærdsuddannelserne og de faglærte uddannelser. Det er blevet sværere at fastholde dygtige medarbejdere, særlig i sundhedsvæsenet og på ældreområdet, og alt for ofte, når en ny stilling slås op, er det ikke muligt at ansætte en ny kollega. Det betyder nu ventelister, operationer, der udskydes, alt for mange mennesker, der må vente på deres behandling, eller ældre, der føler sig utrygge, når de er indlagt på en medicinsk afdeling, hvor personalet har så travlt, at der ikke er tid til omsorg.

Manglen på medarbejdere gælder både i den private og i den offentlige sektor. Og hvor vi umiddelbart kan gøre noget for det private erhvervsliv – lempe reglerne for udenlandsk arbejdskraft, se på skatter og afgifter, gennemføre reformer, der øger beskæftigelsen, alt det kan vi og skal vi – er sagen bare langt mere kompliceret, når det handler om velfærdssamfundet. Der findes ikke kun én løsning, og der findes slet ikke en nem løsning. Tillad mig derfor at være lidt direkte: Det fremtidige regnestykke går simpelt hen ikke op. Store årgange går på pension, der bliver færre og færre i den erhvervsdygtige alder, og konsekvensen, hvis ikke vi gør noget, bliver et velfærdssamfund, der smuldrer foran øjnene på os. Dem, der har råd, vil gå andre steder hen, dem, der ikke har, vil ikke få den fornødne hjælp.

Men når du en dag efter mange år på arbejdsmarkedet bliver en gammel kone eller mand, skal der dæleme være tid til omsorg. Du skal have lov til at spise en god karbonade, der både smager og dufter, og dig, der har et barn med et synligt eller et ikkesynligt handicap, jer, der er i berøring med psykiatrien, skal ikke opleve, at systemet er imod jer eller jeres familie, I skal have hjælp, og jeres børn skal have lige så gode muligheder, som andre børn har det.

Når børn og unge ikke trives i vores samfund, må vi ikke gøre det til et individuelt problem. Det er en opgave, vi skal tage på os som samfund. De udfordringer, som velfærdssamfundet står over for, kan umuligt løses med et enkelt politisk svar. Økonomien skal selvfølgelig være i orden. Men flere penge løser det ikke i sig selv. Store besparelser gør det selvsagt slet ikke. Svarene skal også findes i mindre styring, mindre bureaukrati og en erkendelse af, at løn og arbejdsvilkår spiller en rolle.

Vi skal også reformere uddannelserne. Mange herinde i salen har gået på universitetet, måske dengang, hvor det kun var cirka hver tiende i en ungdomsårgang, der gjorde netop det. I dag forventes det at gælde for hver fjerde. Generation for generation er vi blevet dygtigere, og det er en ubetinget succes. Men universiteterne er stadig designet til en tid, hvor det primære formål var at forske og

specialisere sig. Er det et helt urimeligt spørgsmål at stille, om vi alle har behov for 5 år på universitetet i dag, hvis vi til gengæld kunne give de unge flere timer, mere vejledning, mere kvalitet og bedre mulighed for at dygtiggøre sig igennem et liv og i øvrigt investere i de andre uddannelser, som vi også har brug for: velfærds- og erhvervsuddannelserne? For om vi kan lide det eller ej, har signalet fra skolen og fra samfundet været, at nogle uddannelser er finere end andre. Det betaler vi i Danmark en høj pris for nu. Det er vores ansvar at få ændret på det.

Kl. 12:32

Som politiker kommer jeg aldrig til at foreslå, at vi her i salen skal lovgive om, hvilke faggrupper der skal have hvad i løn. Det er kun arbejdsmarkedets parter, der kan forhandle om det. Men vi kan omvendt ikke blive ved med at ignorere, at løn og arbejdsvilkår har en betydning.

Derfor vil regeringen tage initiativ til forhandlinger om en helhedsplan for velfærdssamfundet. Vi foreslår, at den skal række 15 år ud i fremtiden; lægge sporene til fælles reformambitioner, der styrker dansk økonomi og gør os rigere. Den helhedsplan skal både indeholde uddannelsesreformer, økonomi, løn- og arbejdsvilkår, et tættere samarbejde mellem offentlige og private aktører, mere frihed til medarbejderne og lederne og – vigtigst – mere frihed til borgerne.

Når det handler om klimaet og vores miljø, er vi i Danmark ikke længere bange for at gå forrest. Og hvor det dog klæder os. Danmark er vitterlig en grøn supermagt i dag. I store dele af Jylland produceres vindmøller; på Als er det termostater; i Bjerringbro er det energieffektive pumper; i Kalundborg er det enzymer til biobrændsel; og i Skive vil landbrugsaffald blive til flybrændstof.

I en verden, der føles mere mørk og dystert, hvor temperaturerne stadig stiger for meget og for hurtigt, så vi ødelægger vores jordklode, så er Danmark med til at tænde håb. Vi har samlet vores nabolande, først om det mål at gøre Nordsøen til Europas første grønne kraftcenter og dernæst om det mål, at Østersøen skal være det næste.

I fremtiden kan vi danskere ikke alene levere grøn strøm til hele Danmark, men sammen med vores naboer levere grøn strøm til halvdelen af Europa. Det kan vi altså godt tillade os at være stolte over. Men det skal give os mod på endnu mere. Vi er lige nu et foregangsland, fordi vi udvikler og finder nye løsninger, men det er vi jo ikke længere, hvis vi stopper og lukker ned.

I det her Folketing er der i gennemsnit indgået en grøn aftale næsten hver anden uge igennem de seneste 3 år. Vi har bl.a. aftalt en højere og mere ensartet CO₂-afgift i industrien, så de virksomheder, der udleder mest, også betaler for det. Vi er nået tre fjerdedele af vejen mod at reducere Danmarks drivhusgasudledninger med 70 pct. i 2030. Hvem havde egentlig forestillet sig det, da vi vedtog klimaloven for år tilbage? Nu skal vi helt i mål. Og vi skal blive meget bedre til at beskytte vores natur og miljø – vores skove med de brede bøger, løvet, der står så grønt.

Mange af os har sunget eller synger for vores børn »Jeg ved en lærkerede«, og nok er lærken stadig almindelig i Danmark, men den barske sandhed er, at Danmarks bestand af lærker er halveret. Sommerfugle har vi også færre af. Vores plante- og dyreliv forsvinder bogstavelig talt foran øjnene og næsen på os. Hvis ikke vi gør noget mere drastisk, bliver det kun i sangene, at vores børnebørn hører om lærker, viber, engdrag og moser.

A.P. Møller sagde engang: »Den, der har evnen, har pligten«. Vi ved, at vi har evnen – en evne, der gror med de krav, vi stiller til os selv. Vi har også pligten. Men det kræver, at vi fortsætter den nuværende kurs. Vi skal beskytte det danske guld, vores rene drikkevand; indføre en CO₂-afgift i landbruget; sikre en helt grøn indenrigsluftfart; og producere meget mere vedvarende energi – for klimaets skyld, for at gøre os fri af Putin og for at få priserne ned.

Økonomi, velfærd, klima. Det sidste, jeg vil berøre, er trygheden – friheden til at leve det liv, man ønsker. Mange, langt de fleste, føler sig i Danmark trygge i deres hverdag – bliver ikke udsat for kriminalitet. Og mulighederne er mange. Men for andre er det anderledes. Man undgår de mørke stisystemer, man lader være med at tage S-toget, man går uden om store grupper, der er højtråbende, og som virker fjendtlige. At man på den måde skal tage sine forholdsregler, hører ikke hjemme i et frit Danmark. Det er urimeligt, og det er forkert.

Desværre er det ikke uden grund, at mange føler sig utrygge. Umotiverede overfald, meningsløs vold og alt det, der måske ikke er decideret kriminelt, men som er åbenlyst truende og chikanerende, dårlig opførsel, dårlig opdragelse, har vi i Danmark i alt for lang tid stiltiende accepteret.

Kl. 12:37

Hvem tør egentlig sige fra derude over for hverdagschikanen og kriminalitet? Det ansvar må vi ikke overlade til den enkelte, det ansvar skal vi tage på os som fællesskab. Og det her hænger desværre sammen med en forkert integrationspolitik. Jeg siger »desværre«, fordi ingen selvfølgelig flygter for sjov. Danmark har givet husly og tryghed til mange mennesker, der i dag bidrager positivt, men der er også kommet nogen hertil, som ikke deler vores værdier, som er lige glade med det samfund, de i øvrigt ikke selv synes de er en del af, selv om de har fået alle muligheder for det.

Meget er vi i gang med at rette op på: Parallelsamfund brydes ned, kriminelle udlændinge smides ud, og vigtigst er det, at der er styr på tilstrømningen, og det skal der også være fremadrettet, og det kræver, at vi tør gå nye veje og flytte asylbehandlingen uden for Europa. Herhjemme er der noget, vi kan forebygge, men ikke alt; dem, der ikke respekterer vores spilleregler, skal mødes med meget mere konsekvens.

Det er kun lidt over en uge siden, jeg var med til statsborgerskabsdagen her i Folketinget, hvor vi kunne byde nye danskere velkommen i vores samfund. Det er blevet svært at opnå dansk statsborgerskab, og det skal det også være. Dem, der bliver det, har gjort sig umage, og stoltheden lyste ud af deres øjne: De vil Danmark. Det drejer sig om de mange med udenlandsk baggrund, som er kommet her til, som er født her, som taler sproget, som uddanner sig, som er i arbejde, som deler vores værdier, som synger med på vores nationalsang og nu bærer Danmark i deres hjerte, og som i øvrigt heller ikke vil finde sig i, at vi lader hånt om problemerne og lader de få ødelægge det for de mange.

Der findes jo social kontrol, piger, som er født og opvokset i Danmark, som skal dække sig til, som ikke selv må bestemme, hvem de skal giftes med, og som ikke får lov til at opleve ungdommens forelskelse på grund af et håbløst forældet syn på familie og ære. Knap halvdelen af de kvinder, der bor på et krisecenter i Danmark, har minoritetsbaggrund. I Iran brænder de deres hijab, de viser håret, de mødes med vold og magt med flere torturerede og døde til følge, mens vi herhjemme nødig vil forholde os til, om det virkelig er små pigers frie valg at gå med tørklæde.

Jeg er helt med på, at de her diskussioner er svære, og de er fyldt med nuancer og dilemmaer, men de er vigtige, og behovet for dem forsvinder ikke.

Som samfund træffer vi ikke kun et valg, når vi gør noget, vi træffer også et valg, når vi ikke gør noget, og det valg er faktisk ofte det værste valg, man kan træffe. Derfor har vi også brug for en strafreform, så vi sikrer, at Folketinget rent faktisk kan føre den retspolitik, vi gerne vil. Vi skal slå hårdere ned på den personfarlige kriminalitet, der er så ødelæggende for ofrene, og tage et opgør med den hverdagschikanen, som nogle steder er ved at forandre Danmark. Ingen skal være utrygge i deres eget land.

Vi står i en brydningstid – en tid, der er blevet mere usikker. Sådan har det været også for generationer før os. Til januar er det

præcis 90 år siden, at datidens mest centrale politikere mødtes i en lejlighed i Kanslergade i København. Thorvald Stauning er statsminister, det er hans lejlighed. Der skal findes en løsning. Arbejdsløsheden og fattigdommen er enorm, og landmændene lider under de dramatiske priser, men de politiske uenigheder var store. Selskabet er ved at bryde op, man vil gå hver til sit, for man kan ikke finde hinanden. Men ud på natten foreslår Stauning heldigvis, at man i det mindste kan tage en whisky og sige godnat. Selskabet – det er jo et dansk selskab – bliver, og resten er historie.

Kanslergadeforliget bliver indgået den dag, hvor Hitler kommer til magten i Tyskland. Som Stauning sagde: Vi har ofret nogle principper, men vi har reddet landet. I dag står Kanslergadeforliget som det mest ikoniske eksempel på et samarbejdende folkestyre. Det er en tradition, som skiftende Folketing har holdt i hævd lige siden. Folkepensionen, Danmarks medlemskab af EU og NATO, su og den frie og lige adgang til uddannelse er alt sammen resultater, der er skabt gennem uenighed og debat, hvor nogle har trukket i den ene indretning og andre i den anden, for at man til sidst så er mødtes i et kompromis. Det er også lykkedes for det her Folketing.

Måske kan I huske, at vi som noget af det første i den her valgperiode købte elefanten Ramboline og Rambolines gode ven kamelen Ali. Det viste sig efterfølgende, at Ramboline faktisk stak af ud af sin indhegning i Knuthenborg Safaripark, men herinde holdt vi heldigvis fast i samarbejdet, og Ramboline kom tilbage.

I en helt anden anledning vil jeg sige tak til hr. Jakob Ellemann-Jensen, fru Pia Olsen Dyhr, hr. Søren Pape Poulsen og fru Sofie Carsten Nielsen for det nationale kompromis i foråret. Og tak til alle andre partiledere og medlemmer af Folketinget. Ni ud af ti politiske aftaler i den her valgperiode er indgået bredt hen over den politiske midte.

Kl. 12:43

Det er en hård tid for vores land. Det er en hård tid for mange familier. Det er en hård tid for Europa. Meget af det, vi har taget for givet, kan ikke længere tages for givet, men Danmark er et stærkt land. Vores befolkning er virksom og solidarisk med hinanden. Kriserne udfordrer os, men Danmark kan ranke ryggen – mere stolthed, mere mod til at tage ansvar. Lyder det højtragende? Måske.

Lad mig derfor igen vende mig mod Folketingets formand og hans samtale om det at blive en moden mand, hvor hr. Henrik Dam Kristensen er citeret for at sige:

Det filosofiske er meget hyppigt, når man kommer til det fjerde glas rødvin ud på aftenen, men i hverdagen handler livet helt basalt om, at tingene skal fungere.

Tingene skal fungere, og det gør de i Danmark, men Danmark kan mere. Vi skal trykt igennem usikre tider, vi skal sammen igennem usikre tider. Vi skal passe på fremtiden – og på Danmark.

Må jeg derfor afslutningsvis bede jer om at rejse jer op:

Danmark leve!

(Trefoldigt hurraråb fra salen).

Kl. 12:44

Formanden (Henrik Dam Kristensen) :

Tak til statsministeren. Redegørelsen vil som bekendt komme til debat på torsdag.

Kl. 12:45

Meddelelser fra formanden

Formanden (Henrik Dam Kristensen) :

I dag er der følgende anmeldelser:

Finansministeren (Nicolai Wammen):

Lovforslag nr. L 1 (Forslag til finanslov for finansåret 2023),

Lovforslag nr. L 2 (Forslag til lov om fastsættelse af udgiftslofter for stat, kommuner og regioner for finansåret 2026) og

Lovforslag nr. L 3 (Forslag til lov om ændring af lov om fastsættelse af udgiftslofter for stat, kommuner og regioner for finansåret 2022, lov om fastsættelse af udgiftslofter for stat, kommuner og regioner for finansåret 2023, lov om fastsættelse af udgiftslofter for stat, kommuner og regioner for finansåret 2024 og lov om fastsættelse af udgiftslofter for stat, kommuner og regioner for finansåret 2025. (Konsekvenser af 2030-planforløb og regeringens forslag til finanslov for 2023 m.v.)).

Titler på de anmeldte sager vil fremgå af www.folketingstidende.dk (jf. ovenfor).

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 5. oktober, kl. 13.00.

Jeg henviser til den dagsorden, der vil fremgå af Folketingets hjemmeside.

Mødet er hævet. (Kl. 12:45).